

LILLA ORDBOET

DAG BLADHS
FÖRUNDERLIGA RESA
HANDBOKEN

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

FÖRORD	5
VAD ÄR LILLA ORDBOET?	6
HUR JOBBAR MAN MED LILLA ORDBOET I KLASSEN?	7
VIKTIGT ATT VETA DÅ LILLA ORDBOET ANLÄNDER	9
INNEHÅLLET I LILLA ORDBOET	10
BERÄTTELSEN OM DAG BLADHS FÖRUNDERLIGA RESA	12

FÖRORD

Sydkustens landskapsförbund r.f. har genom Sydkustens ordkonstskola under många år arbetat med och för ordkonst på svenska i Finland. Ordkonst är ett konstämne som inte bara berikar barns språk och fantasi, utan även stärker deras tanke-, inlevelse- och uttrycksförmåga.

Lilla ordboet är ett pedagogiskt material som med hjälp av ordkonstens enkla och roliga metoder ger nya infallsvinklar och öppnar dörrar för språkstimulerande och fantasieggande arbete i skolan. Tillsammans kan elever och lärare låta fantasin flöda, och eleverna uppmuntras till att leka med språket. Samtidigt stimuleras läslust, berättarglädje, kreativitet och skaparglädje i grupp.

Konceptet utarbetades år 2014 utgående från erfarenheter av fantasiutställningen Ordboet, som turnerat i över 30 finlandssvenska skolor sedan år 2012. Lär- och upplevelsemiljön Ordboet har varit mycket populär såväl bland elever som bland lärare. Behovet av dylika satsningar i skolorna är stort. För att nå ännu flera skolor valdes ett mindre format för Lilla ordboet, nämligen kappsäcksformatet. Förhoppningsvis kan många klasser i Svenskfinland med hjälp av detta material ta del av ordkonstens metoder och inspireras att använda dem också efter att kappsäcken åkt vidare.

Arbetsgruppen

Malin Elmvik

Monica Martens-Seppelin

Michelle Mattfolk

Katarina von Numers-Ekman

Maja Ottelin

Iréne Poutanen

Jennifer Ramirez

Katarina Stolt

Cilla Törnblom-Backman

Vilhelmina Öhman

VAD ÄR LILLA ORDBOET?

Lilla ordboet är ett språkstimulerande pedagogiskt material som är uppbyggt kring berättelsen om journalisten Dag Bladh och den spännande resa som han skriver om i sin anteckningsbok. I klassen tar ni er etappvis framåt i berättelsen och lever er in i äventyret genom att utföra olika ordkonststoppdrag. Uppdragen är kopplade både till själva berättelsen och till föremålen i Dag Bladhs kappsäck, som alltså mirakulöst har hamnat i er skola!

Det stora urvalet av ordkonststoppdrag bygger på olika slags berättande: både skriftligt, muntligt, dramatiskt och tvärkonstnärligt. Med tvärkonstnärligt berättande avses bildkonst, pyssel, musik, dans eller kombinationer av dessa med andra former av berättande. I alla sammanhang betonas fantasifullhet, språkglädje och skaparlust. Lilla ordboet bygger på en pedagogik där både lärare och elever för en stund får glömma allt som har med betygsättning, vitsord och korrigeringar att göra. Uppgifterna har inget facit utan precis allt är möjligt!

Trevlig resa!

HUR JOBBAR MAN MED LILLA ORDBOET I KLASSEN?

Berättelsen om Dag Bladhs förunderliga resa hittar du både i denna handbok och i anteckningsboken som finns i kappsäcken. I berättelsen ingår fem etapper. Till varje etapp hör ett antal uppgifter som listas i slutet på varje kapitel.

Uppgiftsbeskrivningarna finns samlade i den tillhörande mappen inuti väskan. Du får välja bland uppgifterna och plocka ut dem som passar dig och dina elever. För elever som ännu inte kan skriva anges ofta alternativa arbetsätt. Uppgifterna kan göras individuellt, i par eller i grupp. Om du låter grupperna göra olika uppgifter kan de sedan presentera för varandra det de gjort.

När du tar in kappsäcken i din klass första gången kan du berätta följande historia för eleverna:

När rektorn kom till skolan på morgonen hittade hen kappsäcken mitt på skolgården. Rektorn tog in kappsäcken i skolan, öppnade den och hittade en anteckningsbok. Eftersom hen inte har tid att läsa anteckningarna för att hitta eventuella ledtrådar om vem som är kappsäckens ägare får klassen nu hjälpa till istället!

Efter att ni slutfört processen med Lilla ordböet kan ni läsa brevet av Dag Bladh där förklaringen till hur berättelsen slutade kommer fram. Se till att rektorn är medveten om sin roll i helheten och spelar med! Ni kan givetvis modifiera berättelsen så att den passar just er skola.

Det är mycket viktigt att du som lärare läser igenom *hela* berättelsen och väljer vilka av uppgifterna ni gör innan du sätter igång arbetet med klassen. Idealet är att ni jobbar med kappsäcken under minst **fem dubbellektioner**. Då läser du ett avsnitt ur dagboken högt i början av lektionen och sedan gör ni de uppgifter du valt. Vi rekommenderar att ni jobbar med äventyret under en intensiv period t.ex. flera pass under samma vecka eller under några temadagar. Somliga uppgifter har ett tillhörande kopieringsunderlag som finns på andra sidan av bladet.

Dag Bladhs berättelse, uppgifterna samt brevet finns dessutom i pdf-format på adressen www.ordkonst.fj/lilla_ordboet. Det möjliggör att ni kan jobba vidare med uppgifterna också när kappsäcken inte är i ert klassrum. Kom också ihåg att du kan jobba ämnesövergripande med kappsäckens mångsidiga innehåll. Under processens gång är det viktigt att föra en dialog kring frågor och känslor som berättelsen väcker.

VIKTIGT ATT VETA DÅ LILLA ORDBOET ANLÄNDER

1. Skolans ansvarsperson får information om hur kappsäcken kommer till skolan.
2. Rektorn/ skolans ansvarsperson gör upp ett schema för vilka klasser som har kappsäcken och när.
3. Alla berörda lärare bekantar sig med materialet. Kom ihåg att kopiera uppgiftsunderlag och plocka fram extra rekvisita ur skolans teatergarderob vid behov.
4. Öppna kappsäcken tillsammans med eleverna, men se till att de inte kan tjuvläsa i anteckningsboken och låt dem inte kika i askar och påsar som ännu inte är aktuella. Onummerade eller omärkta föremål får man gärna titta på och röra vid.
5. Kolla att alla saker finns på rätt plats i kappsäcken när du avslutat ett pass. Också uppgifterna skall läggas tillbaka i mappen som förvaras i väskan.
6. När kappsäcken har skickats vidare till nästa skola är det dags att plocka fram brevet från Dag till klassen där han förklarar vad som har hänt sedan han skrev de sista anteckningarna i anteckningsboken. Brevet hittas på webben och i mappen i kappsäcken.
7. Alla lärare som jobbat med kappsäcken fyller i en kort utvärdering. Länken till utvärderingen hittas på webben.

Lilla ordboets webbadress:
www.ordkonst.fi/lilla_ordboet

INNEHÅLLET I LILLA ORDBOET

De flesta föremålen i kappsäcken hör ihop med berättelsen och uppgifterna. Övriga föremål kan användas enligt egen fantasi. Eleverna ska ges möjlighet att känna på de föremål som är aktuella för den etapp av resan ni befinner er på, men se till att inga detaljer om den fortsatta resan avslöjas för tidigt! Föremål från tidigare etapper får naturligtvis användas! Be också din klass att inte avslöja hur det gick för Dag Bladh för elever i andra klasser som kanske inte hunnit lika långt.

LÅDA 1

mikrofon
medalj
spade
slipsar

LÅDA 2

jordklot
magneter
klovharens spillning
kamera
kikare

LÅDA 3 - STOR

bildduk över Svalbard
magnetismkåpa
rytmägg
ficklampa
bevismaterial 1, 2 och 3
snöboll

LÅDA 3 - LITEN

snöglob

LÅDA 3 - GENOMSKINLIG

fågelbo

LÅDA 4

bildduk över Zanzibar
väska med souvenirer
vykort
pongwepeppar
kloroformflaska

LÅDA 5 - STOR

kartan och genomskinliga papper
med krumelurer
tärningar

LÅDA 5 - LITEN

kristall

Övrigt i kappsäcken:

skjorta

presskort

kimono

tofflor

tygtelefon

Dag Bladhs dagbok

en lärarmapp (handbok, uppgifter och brevet)

necessär (bland annat glasögon, lösskägg/mustasch, kam, tandborste, skäggborste)

I kappsäckens tygfickor:

tinglas

penna och litet anteckningsblock

spårningschip

BERÄTTELSEN OM DAG BLADHS FÖRUNDERLIGA RESA

Det här är en berättelse om journalisten Dag Bladhs förunderliga resa. Berättelsen är indelad i fem etapper. Till varje etapp hör ett antal uppgifter som listas i slutet på varje etapp. Uppgiftsbeskrivningarna finns samlade i Lilla ordböet -lärmappen. Du får välja bland uppgifterna och göra dem du tycker passar för just din klass. Plocka även fram de tillhörande föremålen som hittas i kappsäcken. De hittas i lådor eller påsar vilka är numrerade enligt etapp. Så här börjar berättelsen som Dag Bladh antecknat i sin anteckningsbok...

ETAPP 1

På Café Bongo i Borgå klockan 14:32.

Det är dags att se sanningen i vitögat. Babelbladet har bara publicerat hälsosamma grötrecept och skötselråd för akvariefiskar på sista tiden. Om jag bara kunde komma en riktigt sensationell nyhet på spåren så skulle jag ha mycket goda chanser att kamma hem det stora finlandssvenska journalistpriset. Men det händer ju aldrig någonting spännande här i Borgå och priset delas ut om bara en vecka!

Jag har i alla fall skaffat den här nya anteckningsboken, vässat min penna och sitter nu här på Café Bongo och väntar på min gode vän, det unga datageniet Linux Blåöga. Han ringde mig i morse och lät upprörd. Tydligt gäller det hans chef, Borgå stads framtidsdirektör Dystopia von Gäddklobb.

Fortfarande på Café Bongo. Ett par timmar senare.

Artiklar och anfanger! Nu börjar det plötsligt osa bränt. Jag har just tagit avsked av min unge vän Linux, som med rynkad panna återvände till sin arbetsplats på stadskontoret efter att ha berättat om följande mystiska omständigheter:

1. Dystopia von Gäddklobb har på sistone varit blek och svag och har ofta också försvunnit från kansliet mitt på dagen. Det märkligaste är ändå att hon börjat dra till sig gem, saxar och andra metallföremål – precis som en magnet! Detta är något hon försöker dölja till varje pris.

2. I går kväll låste Dystopia in Linux på hans arbetsrum och tvingade honom att jobba övertid. Hon ville att han skulle hacka in sig på något slags alarmsystem och förorsaka störningar i det. När Linux protesterade hotade hon honom med att han skulle förlora sitt jobb om han inte lydde.

3. Vid tretiden på natten somnade Dystopia på en soffa och Linux lånade hennes nyckel och smög in på hennes rum. I ett kuvert med Borgå kartarkivs logo hittade han en mycket gammal karta över Klovharun, alltså Tove Janssons berömda ö här i Pellinge skärgård. Kartan har ett kryss på den nordvästliga udden, en kompassros i nedre högra hörnet och är dessutom full av obegripliga tecken. Linux tog en kopia på kartan och laminerade den och nu sitter jag med den framför mig.

4. Linux vet att Dystopia är bekymrad över det minskande antalet turister i Borgå och han är nu rädd att hon planerar någon slags hemsk turistattraktion på Tove Janssons vackra lilla ö. Detta måste utan tvekan utredas – och om det visar sig att Linux har rätt måste projektet stoppas!

Jag startar omedelbart min utredning och tänker ringa Selim Sydväster, fyrvaktaren på Glosbolmen i närheten av Klovharun. Jag ska få honom att hämta mig i sin båt och sen ska jag se vad han har att säga om kartan. Detta kan mycket väl vara första steget mot det stora finlandssvenska journalistpriset. Men det är bråttom. Tur att jag alltid har min kappsäck färdigt packad på redaktionen. En riktig reporter måste alltid vara redo att rycka ut.

UPPGIFTER FÖR ETAPP 1

- PASSET
- VACCINATIONSINTYGET
- INTERVJU MED MIKROFON
- POST-IT-LAPPAR
- GRÄVANDE JOURNALISTIK
- LINUX OCH DYSTOPIA PÅ KONTORET
- DET STORA JOURNALISTPRISET
- RUBRIKMASKINEN
- DELA UT POST
- PÅ CAFÉ BONGO
- RESPEKTABEL SLIPSKNUT

På bryggan, i väntan på Selim Sydväster, klockan 19:07.

Det var inget enkelt jobb att övertala fyrvaktaren att komma och hämta mig med sin båt. Han upprepade bara att Klovharun endast får besökas under en enda vecka i juli. Men när jag berättade om den gamla kartan blev han tyst och konstig. Sen sa han att han skulle komma. För en liten stund sedan fick jag ett sms från Linux. Han har hittat en sportbag med nät och lassorep under Dystopias skrivbord. Märkligt. Men nu ser jag fyrvaktarens båt som närmar sig över fjärden.

Vid köksbordet i Glosholmens fyr klockan 22:13.

Selim Sydväster kokar te och lagar ostsmörgåsar åt oss. Jag antecknar under tiden vad jag har fått veta av honom. Och det är inga smågrejer! Nu ska Babelbladets läsare snart få läsa något alldeles unikt.

Legenden om de tre bröderna på Klovharun, återberättad av fyrvaktaren Selim Sydväster:

Enligt legenden var det en gång tre bröder som blev strandsatta på Klovharun under ett fruktansvärt oväder. Stormen hade pågått i tre dygn och bröderna var våta, kalla och utsvultna när molnen plötsligt skingrades och det kom en outhärdligt stark ljuspelare, en solstormsvirvel, ner från himlen. Den slog ner i ön och skapade en svart tunnel som gick rakt ner i berggrunden.

När vädret äntligen lugnade ner sig märkte bröderna att tunneln som solstormsvirveln hade skapat utstrålade en magnetisk dragningskraft. De två äldsta kände en oemotståndlig lust att hoppa ner i tunneln för att ta reda på vad som fanns i andra ändan av den. Den yngsta brodern, som bara var en pojke när detta hände, var rädd och erbjöd sig att stanna kvar på Klovharun och vakta medan de andra lät sig dras ner i mörkret. Under sin oroliga väntan fick han sällskap av en hare, som satt och tittade på honom med milda, tröstande ögon. Den yngsta brodern blev dock mycket förvånad när tunneln bara efter någon timme spottade ut hans bröder igen! De var svaga och trötta och hade mycket

svårt att ta ut sina knivar ur byxfickorna eftersom knivarna tycktes suga sig fast mot deras kroppar. Det visade sig att tunneln hade delat sig i två och skickat iväg den äldste brodern med hisnande fart norrut och den mellersta söderut.

Den äldste hade kommit ut på jordytan på ett mycket kallt och snöigt ställe och plötsligt stått öga mot öga med en stor vit björn. Den hade öppnat sitt enorma gap och vrålat åt honom. Och om det inte hade varit för en liten fågel med spetsiga vingar som kommit flygande och stuckit björnen i ögat med sin näbb hade det gått mycket illa för honom. Han insåg att detta var ett alltför farligt ställe och lät därför den magnetiska kraften dra ner honom i tunneln och föra honom tillbaka till Klovharun igen.

Den mellersta brodern hade kommit ut på en strand på ett mycket varmt ställe där det växte underliga träd som han aldrig hade sett förut. Hungern, törsten och hettan gjorde honom svimfärdig och han lade sig ner i den brännande sanden en bit från tunnelöppningen och kände att han aldrig skulle orka stiga upp igen. Medan han i tankarna tog farväl av sina älskade bröder och sina föräldrar rörde något vid hans ben. När han kisade mot det starka solljuset såg han ett stort, fläckigt kattdjur som lade sin tass mot hans mage. Han hann knappt reagera förrän katten hade gett honom en mjuk men bestämd puff, så att han rullade runt och sögs ner i tunneln och kom tillbaka till Klovharun.

De tre bröderna insåg att solstormsvirveln hade skapat ett mycket farligt tunnelsystem. Dels tycktes den magnetiska kraften påverka den som färdades genom tunneln så att han eller hon själv blev magnetisk och dessutom mycket trött och svag. Och dels kunde tunnelsystemet utnyttjas på ett farligt sätt i krigsföring. Därför bestämde de sig för att hålla det hela hemligt och se till att det alltid fanns någon som vaktade öppningarna och hindrade människor från att hitta tunnelsystemet.

Enligt legenden åkte bröderna hem, skaffade sig lämplig utrustning och tog farväl av sina föräldrar och varandra. Den yngste bosatte sig på Klovharun tillsammans med haren med den milda blicken och de två äldsta riskerade sina liv genom att kasta sig ner i tunnelöppningen igen för att bli tunnelvakter på de två exotiska platserna som de redan hade besökt en gång. Man vet inte om de tre bröderna någonsin återsåg varandra i livet, men det är möjligt att de kom på ett sätt att riskfritt färdas i tunnlar. Det enda man med

säkerhet vet är att den yngsta brodern så småningom skaffade sig en fru och att deras förstfödde son ärvde uppdraget som tunnelvakt på Klovharun.

Och följande har jag fått veta om nuläget:

1. Selim Sydväster påstår att krysset på kartan över Klovharun visar var tunnelöppningen finns. Tydligt är det någon tunnelvakt under århundradenas lopp som genom magi har lyckats dölja själva öppningen, så att bara den person som kan den rätta ramsan kan få den att öppna sig.

Som jag började ana medan Selim berättade legenden för mig är han naturligtvis den nutida tunnelvakten och har ärvt uppdraget efter sin far. Han är alltså inte alls bara fyrvaktare utan bevakar också en uråldrig hemlighet, som Dystopia von Gläddklobb tycks ha snokat reda på. Ingresser och insändare – vilken story!

2. Selim säger också att det har hänt underliga saker de senaste dagarna. För det första tycks den sällsynta klovharen ha försvunnit spårlöst från Klovharun. För det andra har Selims digitala alarmsystem, som skickar ut varningssignaler till fyren på Glosholmen så fort någon går i land på Klovharun, slutat fungera. Selims brorson, som just nu befinner sig på jordenruntresa, är den som ska ärva tunnelvaktaruppdraget och det är också han som har installerat alarmsystemet. Nu börjar jag ana varför Dystopia har dragit in Linux Blåöga i det här.

3. Gamle Selim är mycket nedstämd över harens försvinnande och över att han inte lyckats bevara hemligheten och skydda tunnelsystemet. Men han verkar ändå lite lättad över att jag har tänkt reda ut den här affären. Han säger att han aldrig själv har färdats genom tunnarna och att han inte vet vart de leder, men han säger att han kanske ändå kan hjälpa mig lite. Efter kvällsteet ska vi studera kartan och sen ska vi sätta oss i båten och åka över fjärden till Klovharun. Selim har gett mig ett genomsiktigt papper med konstiga krumelurer, likadana som de som finns på kartan. Undrar hur de hänger ihop. Måste i alla fall komma ihåg att bjuda fyrvaktaren till prisutdelningen när jag vinner journalistpriset.

UPPGIFTER FÖR ETAPP 2

- EN FYRVAKTARE ÄLSKAR HAVETS VÅG
- KORRESPONDENT
- STARTRAMSA FÖR TUNNELFÄRDEN
- MÄRKLIGA MAGNETER
- VEMS SPILLNING?
- DEN MAGISKA TUNNELN
- KVIITRA OCH TWITTRA
- FOTOGRAF PÅ BABELBLADET
- LINUX BLÅGÖAS NATTMONOLOG

På Klovharun klockan 01:23.

Notiser och nyheter! Här sitter jag med min kappsäck vid öppningen till den gamla legendens tunnelsystem. (Undrar just om Tove Jansson någonsin anade vad som fanns på hennes ö.) Jag fick lysa på en stor svart sten med ficklampan medan Selim med hög röst läste upp en ramsa som hans far hade lärt honom. När han gjorde det gled stenen åt sidan och jag kände genast den starka magnetiska dragningskraften från hålet. Inkilade mellan två mindre stenar hittade jag också en pälstuss och en lång violett lösnagel. Ingen tvekan om vem som har varit här ...

Jag har meddelat Linux per sms vad som är på gång (det blev ett ganska långt meddelande) och nu är jag beredd. Selim har gett mig ett pulver, något slags krydda i ett litet skrin, som han fått av sin far. Pongwepeppar, står det på etiketten. Han tror att det ska hjälpa mig att inte bli försvagad av magnetismen i tunneln och göra så att jag inte blir magnetisk själv. Vi vet inte om det kommer att fungera och jag kan se att Selim är orolig. Han säger att han skulle göra detta själv, om han inte var så gammal och orolig för sin hälsa. Men som grävande journalist måste man våga utsätta sig för risker.

Absolut ingen aning om hur mycket senare - vid en istäckt strand och ett grågrönt hav. Med största sannolikhet på samma plats där den äldsta brodern hamnade och möttes av isbjörnens vrål.

Hur ska jag kunna rapportera om det jag varit med om i Babelbladet? Läsarna kommer aldrig att tro mig. Det var som att samtidigt falla och flyga genom ett totalt mörker. Kraften som drog mig genom tunneln var hisnande, som om jag befann mig i mitten av världens starkaste virvelvind. Till all tur lyckades jag ändå hålla taget om kappsäcken. Jag var rädd för att slita av mig armar och ben mot tunnelns väggar, men konstigt nog nuddade jag inte ens vid dem. Hur länge det tog vet jag inte, men det kändes som en ganska kort stund. Plötsligt saktade farten och jag blev liksom utspottad ur tunnelns andra ända genom en tunn hinna av is.

En liten stund låg jag på marken och väntade på att världen skulle sluta snurra och att min andning skulle lugna sig. Men ganska snart kunde jag gräva fram anteckningsblocket och börja skriva. Kanske pongwepepparn faktiskt funkade? Jag känner mig mer eller mindre som vanligt nu.

Passade på att ta lite bilder med telefonen efter att jag hade meddelat Linux och Selim per textmeddelande att allt gått bra, men att jag inte ännu visste var jag befann mig. "Försök kolla om Dystopia har tappat ett örhänge", skrev jag dessutom till Linux. Här ligger nämligen ett glittrande örhänge i ett övergivet fågelbo vid mina fötter.

Jag måste ju befinna mig på ganska nordliga breddgrader eftersom här finns så mycket is och snö fast det är sommar. Kanske det är midnattssolen som skymtar bakom molnen? Jag har ingen aning om min telefon visar rätt eller fel tid och någon kontakt med internet tycks det inte finnas här.

Jag hade tänkt gå runt udden som går ut i vattnet några hundra meter framför mig. Men plötsligt får jag nu för mig att det står någon mellan två stora klippblock alldeles i närheten och iakttar mig. Jag fortsätter skriva och låtsas som om jag inte märkt något. I ögonvrån ser jag en flik av en fladdrande svart kappa. Vem annan än jag har något att göra här? Det kan väl inte vara Dystopia?

En dryg timme senare

Nu vet jag var jag befinner mig: På Svalbard, den norska ögruppen i Norra ishavet! Och det är faktiskt mitt i natten. Jag är varm och mätt efter en delikat sejsoppa, serverad av min nya bekantskap, fyrvakterskan Bifrost Barck i hennes kök. Det var Bifrost som jag såg skymta mellan klippblocken. Hon steg fram och siktade på mig en en pilbåge och verkade mycket hotfull, så jag försökte snabbt förklara läget. När Bifrost såg kopian på kartan över Klovharun och förstod att jag kommit med goda avsikter bjöd hon mig att gå med runt udden till hennes stiliga vita fyr. Naturligtvis är hon tunnelvaktare här på Svalbard – ett uppdrag hon har ärvt av sin mamma. Jag har fått ett liknande genomskinligt papper av henne som det jag fick av Selim. Det hör ihop med kartan på något vis – men HUR?

När jag visade fågelboet med örhänget för Bifrost tog hon det i sina händer och snyftade "Bardsvalan, min stackars bardsvala." Tunnelvaktarna har tydligen alltid haft ett djur till sin hjälp, ett kraftdjur kallar Bifrost det. Att förlora sitt kraftdjur betyder olycka – och ensamhet dessutom. Det är nog inte så lätt att leva med en stor hemlighet som gör att man måste leva isolerad och aldrig kan flytta någon annanstans. När Bifrost fick höra om Selim Sydväster och vad som hänt på Klovharun blev hon både förtvivlad och rasande. Det kan inte vara ett sammanträffande att både klovharen och bardsvalan har försvunnit! Allt tyder på att Dystopia har färdats genom tunnelsystemet och att djurens försvinnande har med detta att göra – men HUR och VARFÖR?

Linux har meddelat per sms att Dystopia blir allt blekare och mera magnetisk (och nu har alla på stadskontoret märkt att hon drar till sig saxar, gafflar och andra metallföremål). Hon har bara visat sig som hastigast på kontoret och har då haft hö i håret. Väskan med nät och lassorep har försvunnit från hennes rum.

Bifrost säger att hon aldrig hört talas om en krydda som gör att man kan färdas genom tunnelsystemet utan att ta skada och hon uttryckte genast sin oro när hon hörde att jag tänker fortsätta min resa. Jag berättade inte för henne att jag nu blir tvungen att ta det allra sista av pongwepepparn. Hur jag ska göra för att komma hem igen blir en senare fråga. En journalist måste som sagt våga ta risker.

Bifrost har inte någonsin låtit sig dras ner i tunneln av den magnetiska kraften. Men hennes mamma har berättat för henne att man ska läsa just den ramsa som Selim läste vid tunnelöppningen på Klovharun – men baklänges - för att komma till ett nytt ställe, och inte tillbaka till den plats man kom ifrån. Snart är det dags att söndra isen som lagt sig över öppningen igen och kasta sig ner. Hoppas att jag kan hitta bardsvalan och hjälpa den att komma hem igen. Bifrost sitter bredvid mig och skakar och gråter så att hjärtat brister när hon tänker på den.

UPPGIFTER FÖR ETAPP 3

- SKEPPSBROTT
- SVALBARD
- LEGENDEN OM DE TRE BRÖDERNA
- MAGNETISM
- KAPTENENS LOGGBOK
- GROTTMÅLNINGAR
- BIFROST BARCK PÅ BOKSTAVSJAKT
- BABELBLADET
- VINDDANS

Resan genom tunneln var om möjligt ännu mer hisnande denna gång. Men jag kan säga att jag inte var förvånad över att spottas ut på en kokhet sandstrand den här gången. Jag har förstås kommit till samma strand där den mellersta brodern hamnade. Var någons stans i världen jag befinner mig vet jag ju ändå inte, för mobilens nät fungerar inte här heller.

Jag sitter på min kappsäck (för att inte bränna baken i den glödande sanden) och kisar bort mot tunnelöppningen. Den håller på att täckas av sand som rör sig ditåt, liksom av sig själv. Bort från öppningen, mot en träddunge, leder underliga spår. Dels ser det på vissa ställen ut som om någon gått i sanden med högklackade skor. Men någonting tungt har också släpats över sanden och fram till en träddunge en bit bort.

Jag måste leta fram en hatt som skydd mot den brännande solen och dricka lite Svalbardvatten som jag tog med mig i en flaska. Sen ska jag försöka orka släpa kappsäcken genom sanden och ta reda på var spåren slutar. Här är verkligen fruktansvärt hett.

Inne i dungen en stund senare

Har gjort följande iakttagelser:

1. Här finns brutna kvistar och andra spår av kamp.
2. På marken låg en tom kloroformflaska.
3. Mellan träden skymtar en fyr – naturligtvis! Det är dit jag måste gå.
4. Kan det vara så att det tunga har släpats från dungen till tunnelöppningen – och inte tvärtom, som jag först trodde?

En lång stund senare

Korsord och kåserier! De blir nog inget besök inne i fyren här på Zanzibar. Istället sitter jag inne i den lilla kryddboutik som jag hittade bakom fyren. Den är bara en hydda med flätade väggar, men ger ändå lite svalka. På golvet framför mig bland lådor och säckar med doftande kryddor ligger fyrvaktaren, tunnelvaktaren och kryddhandlaren Alibin bin Rooibos. Det har tagit ganska länge för mig att få ur honom var vi befinner oss och vem han är. Den stackars mannen har blivit bestulen på sitt kraftdjur, den vackra och stolta zanziparden. Utan sitt djur är han mycket svag och tror att han inte kommer att leva länge till. Dessutom tycks det vara så att zanziparden är extra känslig för tunnelmagnetismen och Alibin bin Rooibos är utom sig av oro.

Naturligtvis är det Dystopia som har trippat omkring här i sina högklackade skor. Jag bad Linux undersöka om hon kan ha fått tag i sömnmedel någonstans för att lyckas med att släpa ner zanziparden i tunneln. Det måste ju vara det hon haft i flaskan. Han svarade genast att Dystopia verkar vara försvunnen - ingen i hela Borgå vet var framtidsdirektören håller hus! Hoppas att hon inte håller på att gå under av svaghet och magnetism – hon vet tydligen inte att man måste äta pongwepeppar för att inte påverkas. Om jag har förstått saken rätt härstammar den från orten Pongwe här på Zanzibar.

Om jag nu bara kunde begripa vad Dystopia ska med de här djuren till. Men jag hinner inte grubbla på det just nu. Nu gäller det liv och död. Alibin bin Rooibos har gett mig en burk med pongwepeppar från sina förråd. En stor dos av den är det enda som nu kan rädda zanziparden. Jag har tagit lite mera av den själv, så nu är jag beredd att färdas genom tunneln igen. Om jag läser ramsan på det vanliga sättet och inte baklänges borde jag komma tillbaka till Klovharun. Också Alibin har gett mig ett genomskinligt papper med kompassros på, men det är alltför bråttom för att jag ska hinna studera det närmare.

Jag har meddelat Linux att han måste göra ALLT för att vi ska kunna spåra Dystopia och hitta de försvunna djuren.

UPPGIFTER FÖR ETAPP 4

- SOUVENIRER
- ZANZIBAR
- ANTECKNINGAR FRÅN EN FYR
- ORDLABORATORIET
- HET KRYDDBLANDNING
- DYSTOPIA VON GÄDDKLOBB
- VEM ÄR JAG PÅ KRYDDMARKNADEN?
- OVANLIGA DJUR
- VIDARERAMSA FÖR TUNNELFÄRDEN

ETAPP 5

Högt uppe i luften ovanför Pellinge skärgård

Löpsedlar och läsare! Linux Blåöga är en riktig hjälte! Han har lånat en pilotuniform, tagit sig in på stadens interna bokningssystem och fixat en helikopter åt oss. Jag hade glömt att han tog helikoptercertifikat på medborgarinstitutet i fjol. Han styr och jag sitter bredvid och antecknar samtidigt som jag spanar neråt. Jag har också undersökt de tre genomskinliga pappren tillsammans med kartan och har fått lite klarhet i vad som döljer sig bakom de konstiga tecknen. Kan det vara frågan om något slags lösenord?

Linux har via sin dator lyckats uppfånga signaler från Dystopias mobiltelefon och det verkar som att hon (eller åtminstone hennes telefon) befinner sig i en skog norr om Borgå. Det är dit vi är på väg. Här är ett sådant högt ljud från helikoptern att vi inte kan höra varandra, men Linux pekar ner mot en äng alldeles bredvid skogen. Jag tror att han menar att vi ska landa där. Men nu ser jag något annat! Inne bland träden finns en inhägnad, eller snarare en slags stor bur av metall. Här uppifrån kan jag inte se några detaljer, men det finns någonting stort och fläckigt inne i buren och utanför någonting med stark lila färg. Tydligt var det aldrig frågan om att Dystopia ville skapa en turistattraktion på Klovharun. Detta handlar om något annat. Jag återkommer!

Några timmar senare, tillbaka här på Tove Janssons ö, bredvid tunnelöppningen.

Äntligen en lugn stund för lite anteckningar. Så här ligger det till:

1. Linux landade skickligt på ängen och vi sprang så fort vi kunde in i skogen med kappsäck och allt. Där hittade vi klovharen, bardsvalan och zanziparden inne i buren. De var bundna med rep och intrasslade i nät och såg ut att vara döda. Bredvid låg Dystopia von Gäddklobb i gräset. Hon andades mycket svagt. Vi fick upp burens dörr och lyckades hälla pongwepeppar i djurens munnar, men det tycktes inte hjälpa. Klovharen, bardsvalan och zanziparden bara låg där. Vi var förtvivlade och visste inte vad vi skulle göra. Men så fick

jag en idé. Jag lade ihop de tre orden som jag fått fram när jag lade de genomskinliga pappren på kartan och sade dem högt. Då hände det underligaste under hela detta äventyr: Från ingenstans uppenbarade sig tre starkt lysande klot, ett slags vita eldbollar, som svävade fram mot de tre djuren och liksom sögs in i deras kroppar. Det räckte inte mer än tre sekunder – och så öppnade de sina ögon och såg sig omkring. Jag kan inte förklara det på något annat sätt än att det var de tre brödernas andar som kom till kraftdjurens hjälp, hur otroligt det än låter. Vi klippte fort loss repen och näten. Sen hällde vi en massa pongwepeppar i Dystopias mun och hon kvicknade till. Alla metallföremålen som fastnat vid hennes kropp lossnade också genast.

2. Dystopia bekände att hon stulit djuren för att grunda en djurpark med sällsynta djur och på så sätt locka turister till Borgå. Hon hade hittat kartan av en slump i Borgå stads arkiv och kom plötsligt ihåg en fantastisk historia om Klovharun som hennes farbror hade berättat för henne när hon var liten. Det visade sig att farbrodern hade varit god vän med Selim Sydväster när de var barn och hade tillbringat sommarlovet hos honom och hans föräldrar ute på Glosholmen. Selim hade tydligen inte kunnat låta bli att berätta om tunnelsystemet för sin vän, fast han visste att det var så hemligt. Dystopia hade också hittat ett papper med ramsan och instruktioner för hur den skulle användas i arkivet och velat se om hon kunde få tunneln att öppna sig. Hon hade lånat en roddbåt och rott ut till Klovharun en sen kväll. Där hade hon sett klovharen och fått idén om djurparken. Hon hade också råkat snubbla över en elledning som ledde fram till en liten dosa fastskruvad i ett sjömärke och räknat ut att det fanns ett alarmsystem på ön.

3. Vi tog med både Dystopia och djuren i helikoptern och flög till Klovharun. Klovharen blev utom sig av lycka när den fick hoppa ner på marken och såg att Selim Sydvästers båt närmade sig över fjärden. Han hade sett helikoptern och undrat vad som var på gång. Selim menade att tunnelsystemet borde fungera så att kraftdjuren alltid dras tillbaka till sina tunnelvaktare, så vi gav för säkerhets skull bardsvalan och zanziparden nya doser av pongwepeppar och skickade ner dem i tunneln. Vi hoppas och tror alla att de har kommit lyckligt hem.

4. Linux och jag har bestämt oss för att inte polisanmäla Dystopia. Hemligheten med tunnelsystemet får absolut inte avslöjas. Men det betyder också att jag inte kan skriva om hela affären i Babelbladet och det känns ju lite snopet. Fast å andra sidan – vem skulle egentligen tro på allt detta om jag skrev om det i tidningen? Det enda rätta är i alla fall nu att packa ner den här anteckningsboken i kappsäcken och gå tillsammans med Linux, Dystopia och Selim och ta oss en titt på Tove Janssons stuga och kanske koka oss en kopp kaffe där innan vi flyger tillbaka till Borgå och återlämnar helikoptern.

(Här tar anteckningarna slut. Då klassen gått igenom alla etapper kan läraren läsa upp tackbrevet från Dag Bladh. Brevet hittas i lärarmappen.)

UPPGIFTER FÖR ETAPP 5

- DU OCH DITT KRAFTDJUR
- KRAFTDJUREN OCH FYRVAKTARNA
- DYSTOPIAS NÄT
- DEN MAGNETISKA DYSTOPIA
- SPÅTÄRNINGAR
- KORSORD
- TRÅKIGA TIDNINGSTEXTER BLI ROLIGA
- DEN MYSTISKA KARTAN
- HÖSTVISAN
- ARTIKLAR OCH ANFANGER!
- SAGOKRISTALLEN

ordkonst.fi/lilla_ordboet